

МАНДАТНА ПРОГРАМА

НА ПРОФ. Д-Р БОЖИДАР МИХАЙЛОВ АНГЕЛОВ

ЗА РАЗВИТИЕТО

НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

ПРЕЗ ПЕРИОДА 2011-2015 г.

*Уважаеми колеги преподаватели, служители,
студенти и докторанти,*

Причините да се кандидатирам за Ректор на СУ “Св. Климент Охридски” са няколко, но една от основните е опитът, който натрупах в последните 18 години, активно свързани с управлението и развитието на Факултета по начална и предучилищна педагогика като зам.-декан и декан, както и през последните четири години като председател на Съвета на деканите на Университета. Този опит ми показва, че научният и кадрови потенциал на Софийския университет, учебно-материалната база и традицията на най-важна и мощна образователна институция в България могат да бъдат нашата добра стартова позиция за успешно функциониране в една коренно променена и динамична обстановка, в която образователната система от място на строго подредени институции се превърна в свободен пазар на образователни и научни услуги. На него, за съжаление, етикетът и опаковката се ценят повече от съдържанието и качеството на стоката.

Времената се менят, но те са в нас и ние сме в тях, ако си позволя да перифразирам Левски. Не можем да очакваме, че ще получим от държавата и обществото това, което ни се полага като оценка, интерес от обучение и научноизследователска дейност, особено полагащото ни се финансиране в условията на криза. Трябва да развием потенциала си и след като сме изпреварили другите висши училища по качество на обучението и международна оценка, следва да се научим да реализираме съответните

печалби. Като националноотговорна институция ние подготвяме специалисти, които може би днес нямат голяма възможност за реализация, но без които съвременна България не може. Затова пред нас си остава задачата да докажем на държавните институции, че нашият университет трябва да получи статут на национален с всички произтичащи от това последици – образователни, научни, финансови т.н. Необходимо е да използваме потенциала си и да инициираме промени в законодателството и нормативната уредба, чрез които да защитим не само нашите права, а и държавния интерес.

Познаването в детайли на действащото законодателство и нормативната база, които регламентират функционирането на структурните звена на СУ “Св. Климент Охридски” и нормалното протичане на учебния процес, научната и художествено-творческата дейност ми дават увереност в мисията на ръководството в осъществяването на основните задачи, автономията, академичната свобода, академичното самоуправление в рамките на Университета. Тази мисия е неразривно свързана с академичната общност и равенството във възможностите в конкретните дейности на професорите, доцентите, асистентите, студентите, докторантите, специализантите, служителите – всички, които са ангажирани с осъществяването на основните задачи на Софийския университет. Ако получа доверието Ви, усилията ми ще бъдат насочени към изработването на стратегия за по-нататъшното утвърждаване на СУ “Св. Климент Охридски” като водещо висше училище в Република България и утвърден университет в Европа и света при осъществяването на главните му цели – подготовка на висококвалифицирани кадри с висше образование по отделните направления и специалности и високо качество на научните изследвания.

Ето защо в предлаганата концепция за развитието на СУ “Св. Климент Охридски” на първо място поставям качеството на учебния процес. За мен то е резултативен процес, свързан с успешната реализация на редица дейности – учебна, научна, международна, финансова, социална и т.н. Основното, което би го определило като такъв, е увереността във възможностите за кадрово осигуряване и развитие; възможностите за осигуряване на подходящи условия – материални и битови за неговото осъществяване; възможностите за осигуряване на финансова стабилност и увереност у преподавателите и служителите при изпълняване на професионалните им задължения, свързани с него; възможностите за осигуряване на подходящи структурни звена за

реализацията му. Акцентирането върху повишаването на качеството на учебния процес в акредитираните направления в СУ “Св. Климент Охридски” и специалностите чрез посочените основни аспекти ще доведе чрез приемствеността и прозрачността в действията на ръководството до издигането на престижа му и за по-пълното интегриране на университетските структури в световното образователно пространство.

Другият основен акцент поставям върху научноизследователската дейност, като се даде по-голяма свобода и се подпомогне реализацията на проекти. Визията за Университета, целите ни и научноизследователската дейност, трябва да бъдат обвързани с цялостната стратегия на Университета, с начините за постигането им и ясно обосновани критерии, като постиженията да се измерват системно и получената информация да се използва за вземането на управленски решения. Насочването на средства за научни изследвания от бюджета на Университета към приоритетните научни области, в съответствие с тази стратегия, трябва да става чрез широка дискусия. Това е така, защото разчитането на почти цялостно финансиране от бюджета няма да осигури устойчивост в дългосрочен план. Тази дискусия ще доведе и до по-широко популяризиране на научните проекти, на самата научна дейност на Университета, която остава някакси непозната за обществеността и дори за по-голямата част от академичната общност. Ако всеки от проектите след приключването си бъде направен обществено достояние, СУ ще започне да се възприема като място и на науката, нещо вътрешноприсъщо му. Така още повече нараства необходимостта от инвестиции в тази сфера, освен преки в самото изследване, но и косвени – като рекламен бюджет, подпомагане на публикационната активност на преподавателите, нещо твърде скъпо, когато става дума за специализираните чуждестранни издания с висок импакт фактор.

В структурно отношение предложената на вашето внимание програма се опира на три основни цели:

- ✓ Усъвършенстване и оптимизиране на образователния процес;
- ✓ Усъвършенстване и оптимизиране на научноизследователската работа;
- ✓ Усъвършенстване и оптимизиране на управлението.

За реализирането на тези цели е необходимо да се предприеме иновативен, предприемачески подход към управлението на СУ “Св. Климент Охридски”, за което смятам, че има реални предпоставки, като отчитам желанията и възможностите на представителите на отделните структурни звена и администрацията.

Предлаганият подход ще се изразява в следното:

1. Силно централно управление чрез участие на представители на всички декански ръководства, мениджърски борд, пълна управленска и финансова отчетност и прозрачност; текущ контрол и непрекъсната оценка на дейностите.

Основната цел при прилагането на системата за атестиране да бъде свързана с постигането на диференцирано заплащане. Реализиране на създадените вече възможности с приемането на Вътрешните правила за работната заплата да се стимулират най-добрите преподаватели в рамките на 25%, като се използва атестацията за разграничаване на преподавателския състав по образователни, научни и пр. критерии.

Ресурсното осигуряване не трябва да изостава спрямо темповете на развитие на Университета. Ефективното провеждане на организационната промяна, насочена към оптимизиране на дейността на администрацията и хармонизиране на отношенията, е препоръчително чрез реализирането на системен комплексен подход и редица управленски действия.

Цялостна визия за работата по планирането, възлагането и изпълнението на обществени поръчки от Университета. Координация и контрол върху развитието на системата на Университета като цяло, създаване на добри практики и административен потенциал, който да отговори на конкретните специфични изисквания и необходимости на всеки факултет и звено.

2. Разширяване и разнообразяване на финансиращата база – допълнителни приходи от дейности, следдипломна квалификация, курсове по поръчка, работа по договори с различни външни организации /регионални, национални, международни, бизнес фирми, държавни предприятия, други образователни институции и неправителствени организации/, работа по европейски и други международни проекти и програми.

В сферата на продължаващото образование – създаване на Училище по лидерство, което да предлага обучение за придобиване на управленчески познания и умения за висши кадри от държавната администрация, политическите партии и Парламента.

Университетът да направи оценка на секторите в икономиката, които имат потенциал за предоставяне на финансиране за научни изследвания и нужди от това за бъдещи съвместни проекти и реализация на пазара.

Привличане на повече чуждестранни студенти – създаване на сдружения с чуждестранни университети или откриване на филиали в чужбина (например в Украйна – за бесарабските българи).

Предлагане на обучение в магистърски, бакалавърски и докторантски програми на английски език. Обновяване на предлаганите магистърски програми спрямо интересите на държавата, бизнеса и студентите от и извън Европейския съюз.

Инициативи по отношение управлението на активите - изграждане на система от печеливши дейности, свързани с образованието, като например учебници с марката на СУ, учебни материали, наши училища и т.н., а така също и научни изследвания и иновации с възможности за използване в различни сфери. Анализ и преценка, за да се установи какви доходи носят те и къде трябва промени и инвестиции, за да се увеличи доходността им.

Инвестиционна политика – необходимо е информационно осигуряване, което да позволи да се управляват: паричните потоци; заделянето на резерви; определянето на печеливши инвестиции със заделените фондове.

Развитие на финансовия мениджмънт чрез действително интегриране процесите на прогнозиране, планиране, програмиране, бюджетиране, разходване, осчетоводяване, анализ и контрол в единна система за управление на финансовите ресурси по начин, съответстващ на реалните пазарни условия.

3. Създаване на нови звена, които надхвърлят традиционните университетски граници и улесняват връзката с външните организации и групи – подпомагане трансфера на знания – основен продукт на факултетите и Университета, което създава възможност за разширяване базата на допълнителните приходи. Такива са различните центрове или институти, които могат да бъдат създадени или да произлизат от факултетите – различни центрове за продължаващо обучение, обучение на възрастни, обучение на

учители, медийни продукти в образованието, по международни проекти, връзки с обществеността и други от подобен характер, като някои от тях биха могли да бъдат обединени.

Създаване на Център за професионално образование с филиали към всеки факултет, съобразно предлаганите специалности – за получаване на професионална квалификация от трета и четвърта степен с тенденция за продължаване на образованието в СУ в бакалавърска степен чрез преминаване на специализиран кандидатстудентски изпит-тест. Това би довело до създаване на връзка и непрекъснатост между професионалното и висшето образование. Разширява се предлагането на образование и се улеснява достъпът до него за хора от различни възрасти, за които кандидатстването по стандартния начин е трудно приложимо. Центърът може да се регистрира като доставчик на обучение към Агенцията по заетостта и да предоставя обучения срещу ваучери.

Създаване на Център за интелектуална собственост. Подобна структура има в много водещи световни университети. Дейността му се свързва с подпомагане на лицензирането и продажбата на съответния продукт от научната разработка. Такъв център може да работи съвместно с друга съществуваща структура – НИС, като ще съдейства за реализация (комерсиализация) на научния продукт.

Осигуряване на достъп до експертни знания чрез предлагане на консултантски услуги за фирми, държавни институции, общински структури и др. – създаване на Център за консултиране.

Предлагане на специализирани услуги – различни видове измервания и изследвания (например физико-химичен и микробиологичен анализ на храни) чрез акредитация на наличните лаборатории в Биологическия, Химическия и Физическия факултет. Акредитацията се извършва в Изпълнителна агенция на Българска служба по акредитация (имаме уникален Геномен център).

4. Провеждане на политика на подкрепа и инициране на иновативни идеи, отвореност към дискусии, споделяне на опит /вкл. грешки/ и проблеми, т.е. стремеж към създаване на нов тип академична култура, творчески диалог.

В рамките на глобалната програма „Партньори в познанието” прилагане на едни от най-революционните технологични системи при обучението на студентите от Университета.

Изследване на нови възможности за изграждането на бъдещите професионалисти, обучаващи се в Университета.

Предоставяне на студентите достъп до уникални условия за обучение чрез информационните технологии, като по този начин се развиват още повече техните възможности.

Конкретните действия, свързани с реализацията на този подход към управлението на Университета, са твърде разнообразни, но могат в общи линии да се сведат до следното:

А/ Усъвършенстване на системата за дистанционно обучение. Предлагане на обучение в магистърски, бакалавърски и докторантски програми на английски език.

Б/ Въвеждане на информационните технологии в управлението и администрирането на Университета – преустройство на отделите „Учебен отдел” и „Студенти”.

Необходимост от изграждане на цялостна информационна система, която да обхваща студенти, преподаватели, вкл. и външни, хонорувани преподаватели, проекти и т.н., въпреки възможната висока цена за изработване. Само така ще се отиде към реализиране на лансираната и издигната от години идея за плащания не за часове, а за кредити. Така преодоляваме раздробяването на потоци и групи при отчитането на часове или т. нар. аудиторна заетост и оттам намаляване на излишен хоноруван преподавателски състав. По този начин ще има възможност за повишаване заплатите на асистентския състав с около 30 %, а при цялостно работеща система и с повече. От гледна точка на икономическата логика ние нямаме система за калкулиране на себестойността на студенти, направления, специалности и т.н., а при наличието на такава възможностите за анализи и управление стават безгранични. Разработване на методика за определяне на издръжката на всяка специалност в СУ и оптимизиране на разходите за нея. Трябва да поставим управлението на научна основа. За съжаление, ние всички работим в рамките на държавната регулация отвън и не би трябвало да управляваме аматьорски вътре в Университета.

В/ Търсене на начини и средства за стимулирането на младите преподаватели и докторанти в научното им израстване, поощряването на студентите и активното им включване и участие в научноизследователската, художествено-творческата дейност – подготовката им като потенциални докторанти и преподаватели.

Подкрепа на студентското самоуправление, прозрачност при участието на студентите в процесите на управление на учебния, научен и социален живот в Университета; открит и честен диалог за проблемите и начините за тяхното решаване; подобряване на социално-битовите условия в студентските общежития и столове; осигуряване на свободен интернет достъп.

Засилване ролята на Студентския съвет като значима структура и реален партньор на ректорското ръководство – своеобразна алтернатива на управлението чрез представителството на студентите във всички органи на управление на Университета – комисиите по стипендии, социално-битови въпроси на учащите се, Академически съвет и др.

Подобряване на комуникацията и актуализиране на информацията за реализация на студентите след завършване на образованието им, като тази информация се предоставя на ръководството на Университета за изготвяне на конкретен план за действие. Необходимо е СУ да разполага с механизми за системно поддържане на подобна информация, за идентифициране на тенденциите в реализацията на студентите по професионални направления за вземане на управленски решения при актуализиране на учебните планове или промяна в предлаганите от Университета специалности и програми.

Създаване на институционални условия за проучване на студентското мнение за качеството на учебния процес и работата на академичния състав и администрацията.

Хармонизиране на учебната дейност с критериите на европейското образователно пространство и с най-добрите световни образователни стандарти; координиране между факултетите за разширяване възможностите на студентите за избор. Повишаване на студентската мобилност по Еразъм с цел практика – една от основните тенденции на тази програма. Университетът да играе решаващата роля, за да може всеки от завършващите студенти да владее чуждоезикови умения при създаването и развитието на многоезикова и междукултурна компетентност. Изграждане основата на езиковата политика в

СУ „Св. Климент Охридски” чрез цели, предполагащи създаването на една специализирана организация на обучението по чужди езици, която задължително да включва изграждането на межкултурни компетентности и навици за обучение през целия живот.

Университетът да договори преференциални условия за кредитиране на проекти – само за студенти на Университета, при което се осигурява персонално мобилен компютър за процеса на обучение. Университетът не е финансов гарант, а гарант, че искащият кредит е негов студент (със Закона за студентското кредитиране това може много по-лесно да бъде реализирано).

Създаване на факултетни фондове за научни изследвания и кадрово развитие на студентите, докторантите и преподавателите.

5. *Разработване на програма и пакет от дейности, с което да се преодолее изтичането на финансови средства от Университета за хонорувани преподаватели, като това да се реализира чрез използване на системата от кредити по отделните дисциплини и минимума от аудиторна заетост, свързана с обявяването на конкурси за хабилитиране.*

6. *Продължаване стратегическата линия за откриване на нови специалности в ОКС “Бакалавър”, както и нови магистърски програми чрез максимално коопериране на интелектуалния потенциал в Университета.*

Предлагане на обучение в магистърски, бакалавърски и докторантски програми на английски език на основата на директивите от Европа 2020 за социално ангажирана икономика, основана на знанието и на зелената икономика. Нека да не се затваряме само в собствените си факултети, фактът, че в СУ са най-изтъкнатите български специалисти в почти всички области на знанието, ни дава огромни възможности за интегриране както в учебната, така и в научноизследователската дейност. Това е световна тенденция и ние сме длъжни да се съобразим с нея, ако искаме да запазим своето място на лидер в образованието и науката.

7. *Създаване на нови структурни звена – примерно катедри между факултетите с цел по-доброто осигуряване качеството на учебния процес по*

отделните съвместни и бинарни специалности и съвместна научноизследователска дейност.

8. Създаване на структурни звена, условия и предпоставки за усвояване както на структурните фондове на Европейския съюз, така и на други възможности.

Уважаеми колеги,

Винаги съм подчертавал в управленската си и академична, преподавателска дейност необходимостта да се стимулира, анализира и извежда на преден план всичко онова, което е позитивно и очертава определени приемствено значими приоритети и цели.

Като най-голям образователен и научноизследователски университет в България нашата сила е във високото качество и в единството в многообразието ни при разумен баланс и зачитане на интересите както на отделните структурни звена, така и на всеки човек в тях, който да има реален стимул за подобряване на дейността си.

Ако бъда избран за Ректор, моята врата ще бъде винаги отворена за вас, за вашите предложения и инициативи, за да направим заедно нашата Алма матер модерния университет на България.

София, 17 октомври 2011 г.

Проф. д-р Божидар Ангелов